

Kontrasternas kanal

– med fritidsbåt på Göta kanal –

För några år sedan hade jag haft en intensiv arbetsvinter och längtade efter lugn och ro. Stilla tempo. Trygga hamnar, inga störande svall, ingen sjögång men gärna varmt och badbart vatten, en lagom dos vildmark och många kul långfärdsbåtar att titta på. Vart tar man vägen då?

För mig var valet självklart – Göta kanal tur och retur varav mer än halva tiden ensam ombord. Det blev 25 dagar i kanalen den sommaren. Personligt långsamt rekord. Ändå hann jag inte med allt jag tänkt mig – att segla över varje sjö, ankra, bada och sova över natten i varje sjö. Men jag hann ligga för natten i Lanthöjdens naturhamn, vara med om kräftfiskepremiären, bli kompis med styrman på kanalångaren Diana och lära mig texten till "Up the lazy river". Och jag fick ett utsök tillfälle att finslipa min slussteknik.

Oceanseglare och betande får

Det finns många orsaker att gå i kanaler – därför att vädret till sjöss är så hårt att det känns lugnare och säkrare att glida fram inne bland änder och betande får. Eller därför att kanalvägen kan vara ett snabbare alternativ än att gå runt kusten. Mitt fartrekord är sträckan Stockholm-Göteborg på sex dygn via kanalerna och det var inte otrevligt det heller men det kräver lite tur så man hinner ut på de stora sjöarna och kan passera dem på kvällarna.

Det som fascinerar mest med kanalfärderna är kontrasterna mellan de stora oceangående båtarna och stillheten i de trånga kanalerna. Det är fantastiskt att mitt inne i de västgötska urskogarna – bland bäverhyddor, sågverk och kossor – möta en Nya Zeeländsk 45-fotare på världsomsegling. Kontrasterna är häftiga och de förstärks av att man kan gå Göta kanal utan att masta av. Båtarna kan vara fullt ship shape och färdiga för havet – inte sorgligt vingklippta med masten liggande på en ställning över däck som i exempelvis de franska kanalerna.

Kanalen suger åt sig många oceanseglare. För dem som gungat, rullat och stampat sig fram tusentals sjömil på de djupa haven är det en skön omväxling att komma in på stilla vatten och för ett tag ha riktigt, riktigt nära till land. Växlingen mellan vild natur, blomstrand jordbruksbygd och parklika omgivningar skapar andra kontraster under kanalfärden.

Natthamn vid gästbryggor eller i småsjöar

Det går att välja natthamn på de mest skiftande ställen. Dels finns flera kompletta gästhamnar som i Söderköping med fantastisk glassrestaurang alldeles vid kanalen eller platser som Motala eller Norsholm med uteserveringar på kajen så hela besättningen kan sitta på kajen och äta och samtidigt njuta av anblicken av sin båt. Det är en av det civiliserade båtlivets höjdpunkter.

Carl Johans slustrappa i Berg

Det går också att förtöja vid småbryggor på flera ställen i kanalen eller ankra i någon av småsjöarna som ingår i kanalsystemet. På det viset kan man vara för sig själv, njuta av naturen, tystnaden och bada i det rena vattnet. Badtemperaturen är alltid högre här än utmed kusten. På högsommarnätterna brukar man till och med märka att det är varmare inne i båten än utomhus. Vattnet värmer båten underifrån.

Om det är värmebölja förvandlas stora delar av kanalområdet till ett långt bad, lek och lögarområde. Då gäller det att hålla ständigt god utkik för att inte köra på någon som simmar i kanalen. Folk simmar, dyker från små bryggor och gungar i långa linor ut över kanalen.

Åskådare i slustrappan

Vid vissa slussar får man räkna med många åskådare. Det gäller i högsta grad vid slustrappan i Berg där omgivningarna under vackra sommandagar förvandlas till en enorm, sluttande playa med folk som badar, solar, äter glass och tittat på oss som slussar. Väl inne vid Berg är man rätt rutinerad på slussning och nerverna klarar vanligen några tjug landkrabbor som står och tittar.

En gång då det var massor med åskådare vid en sluss var det några pensionärer som tittade väldigt nyfiket och ställde frågor om allt möjligt medan jag och två kompisar slussade.

En plötslig ingivelse fick mig att säga:

”Om ni har lust att prova på hur det är att åka båt så kan ni komma ombord och hänga med bort till nästa sluss. Den ligger runt kröken några hundra meter bort.”

”Va, är det säkert? Får vi?”

”Javisst!”

Tre glada personer i 70-årsåldern klättrade ombord, fotograferade, var med om att slussa uppför dubbelslussen i Brunnby och promenerade sedan tillbaka.

Det var den dagens goda gärning. Kul när man kan glädja folk så enkelt.

Fin utsikt från kanalen

Vid det här laget börjar jag känna mig lite som en finsmakare på kanaler och det är en sak som jag uppskattar särskilt med Göta kanal. Det är att den på många ställen går högre än det omgivande landskapet. Man kan se långt bort över åkrar, ängar och sjöar som ligger lägre än kanalen. Redan i Söderköping upptäcker man det märkliga fenomenet att gästhamnen ligger högre än staden så man får släpa sina matkassar i uppförsbacke till båten. Många andra kanaler går antingen i ett slättlandskap eller följer en dalgång och det är inte lika häftigt. Men vilket elände von Platens förmän måste ha haft att förklara för mannarna som grävde varför de skulle hålla på och slita när det fanns närbelägna sjöar och floder parallellt med kanalen. Men det handlar om att inte förlora höjd – att inte slussa upp och ner mer än nödvändig. 58 slussar kan räcka.

Jonas Ekblad

Artikelförfattaren Jonas Ekblad har en 35 fots Långedrag som är en stålsegelbåt. Han har gått de holländska kanalerna tre gånger, genom Kielkanalen tre gånger, skotska Caledonian Canal och Crinan Canal en gång samt Göta kanal fjorton gånger.

På många ställen går kanalen högt över det omgivande landskapet